

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ВІННИЦЬКА АКАДЕМІЯ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»**

**ФАКУЛЬТЕТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ,
СОЦІАЛЬНИХ ТА ПРИРОДНИЧИХ НАУК**

Кафедра управління та адміністрування

Шифр та назва спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування

Назва освітньо-наукової програми Публічне управління та адміністрування

Рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий)

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Основи національної безпеки»**

1. Інформація про викладача

Викладач	Шевчук Інна Володимирівна, доктор наук з державного управління, доцент
Профайл викладача	https://pua.academia.vinnica.ua/
Контакти викладача	м. Вінниця, вул. Грушевського, 13, каб. 21. Телефон: (0432) 55-65-68 E-mail: kafedraya@gmail.com
Мова викладання	Українська
Статус навчальної дисципліни	Вибіркова
Консультації	<i>Очні консультації:</i> відповідно до графіку роботи викладачів <i>Онлайн консультації:</i> за попередньою в робочі дні з 9 ³⁰ до 17 ³⁰

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри управління
та адміністрування

Протокол № 9 від «29» серпня 2022
Завідувач кафедри
Василенко Н.В. _____
«29» серпня 2022 р

2. Опис курсу

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування у студентів розуміння сутності та явища національної безпеки як значущого елементу суспільного існування; надання знань щодо механізмів керівництва і стратегічного планування у сфері національної безпеки, структури і складу сектору безпеки і оборони, визначення загроз національній безпеці та шляхів їх мінімізації, а також ознайомлення з кращими світовими практиками у цій сфері.

Метою навчальної дисципліни є формування таких програмних компетентностей та програмних результатів навчання:

Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти (ЗВО) має набути або розширити наступні: інтегральну компетентність (ІК), загальні (ЗК) та спеціальні (фахові) (СК) компетентності, передбачені освітньою програмою:

ІК. Здатність ідентифікувати комплексні проблеми в галузі публічного управління та адміністрування, у тому числі в дослідницько-інноваційної діяльності, та пропонувати наукові та прикладні підходи до їх вирішення, що передбачає глибоке переосмислення наявних та формування нових цілісних знань та/або практики реалізації системи публічного управління та адміністрування.

ЗК01. Здатність до формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.

ЗК02. Здатність переосмислювати наявне та створювати нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі професійні, соціальні, наукові, культурні, етичні та інші проблеми.

СК04. Здатність формувати, науково обґрунтовувати та критично оцінювати стратегічні напрями розвитку системи публічного управління на загальнодержавному, регіональному, місцевому та на рівні організації.

СК05. Здатність ініціювати, організовувати та керувати інноваційними та науково-дослідними проектами на різних рівнях публічного управління та адміністрування.

СК07. Здатність розробляти та проводити комунікативні заходи задля забезпечення громадської підтримки прийняття управлінських рішень на всіх рівнях публічного управління та адміністрування.

СК09. Здатність застосовувати, розробляти й удосконалювати сучасні технології, в тому числі адміністративно-управлінські, інформаційно-комунікаційні технології, в управлінській, адміністративній, науковій та освітній (педагогічній) діяльності.

СК11. Здатність до розробки, презентації науково обґрунтованих рекомендацій шляхом інтеграції отриманих знань та вмінь задля вирішення складних управлінських і соціальних проблем, вдосконалення публічною управління та адміністрування в умовах змін та невизначеності.

Під час вивчення дисципліни здобувач має досягти або вдосконалити наступні програмні результати навчання (ПРН), передбачені освітньою програмою:

ПРН 3. Знати та уміти застосовувати загальні та спеціальні методи наукового пізнання, закони, закономірності та принципи управління для розв'язання проблем

публічного управління та адміністрування, взаємодіяти із світовою науковою спільнотою та громадськістю з проблематики дослідження.

ПРН 6. Уміти визначати, оцінювати й обґрунтовувати стратегічні напрями розвитку на державному, регіональному, місцевому рівнях та на рівні організації.

ПРН 7. Уміти розробляти нові підходи та адаптувати кращі практики електронного урядування та електронної демократії до потреб сталого розвитку.

ПРН 8. Уміти готувати проектні запити та розробляти програмні документи (стратегії, програми, концепції) виходячи із аналізу та досвіду сучасних вітчизняних та світових практик публічного управління та адміністрування.

ПРН 9. Уміти адаптувати й застосовувати сучасні моделі/підходи до управління та адміністрування, а також міжнародний досвід при проектуванні та реорганізації організаційних структур управління на різних рівнях публічного управління та адміністрування.

Навчальна дисципліна покликана забезпечити нормативно-правову та теоретичну базу для формування і подальшого розвитку знань, навичок та умінь фахівців з публічного управління та адміністрування, необхідних для управління та прийняття рішень у сфері національної безпеки, аналітичної обробки інформації, досліджень різних аспектів безпеки, зокрема політичного, економічного, військового, інформаційного тощо.

Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою) За структурно-логічною схемою підготовки фахівця у сфері публічного управління та адміністрування навчальна дисципліна пов'язана з такими дисциплінами циклу професійної підготовки, як «Стратегічне управління та ризик-менеджмент», «Міжнародні та національні стандарти професійної діяльності в органах публічної влади», «Аналіз політики та форсайт в публічному управлінні», «Публічне управління та адміністрування», «Електронне урядування та електронна демократія»

3. Обсяг дисципліни.

Вид заняття	Кількість годин	Для денної форми навчання	Для заочної форми навчання
Лекційних занять		12	4
Практичних занять		16	6
Всього аудиторних		28	10
Самостійна робота студента		62	80
Всього		90	90

4. Ознаки дисципліни.

Курс (рік навчання)	Семестр	Кількість кредитів / годин	Кількість змістових модулів	Вид підсумкового контролю	Нормативна /вибіркова
1	1 - 2	3 /90	2	залік	вибіркова

5. Технічне й програмне забезпечення / обладнання.

У період сесії бажано мати мобільний пристрій (телефон) для оперативної комунікації з адміністрацією, методистом та викладачами з приводу проведення занять та консультацій. У міжсесійний період комп'ютерну техніку (з виходом у глобальну мережу) та оргтехніку для комунікації з адміністрацією, методистом, викладачами та підготовки (друку) рефератів курсових і випускних робіт.

6. Програма навчальної дисципліни

№ з/п	Тема	Вид заняття	Виклад змісту теми
Змістовний модуль 1. Публічне управління та адміністрування національною безпекою			
1	Тема 1.1.. Теоретичні основи національної безпеки.	Лекційне заняття / 2 год Самостійна робота / 10 год.	1. Поняття «безпека» і «небезпека». 2. Безпека особи, суспільства, держави. 3. Предмет національної безпеки, суб'єкти і об'єкти національної безпеки. 4. Принципи і правова основа національної безпеки.
	Тема 1.2. Національна і міжнародна безпека	Лекційне заняття / 2 год	1. Національна безпека держави 2. Поняття міжнародної безпеки. Регіональна безпека. Вплив міжнародної безпеки на стан національної безпеки. 3. Держави, що не відбулися («failed states»), пов'язані із цим виклики для суміжних держав та міжнародної безпеки.
		Семінарське заняття / 2 год	1. Могутність держави в сучасному світі, компоненти та фактори. 2. Інструменти сили держав. 3. «Баланс сил» в міжнародних відносинах.
		Практичне заняття / 2 год Самостійна робота / 8 год.	1. Могутність держави в сучасному світі, компоненти та фактори. 2. Інструменти сили держав. 3. «Баланс сил» в міжнародних відносинах. 1. Загрози національній безпеці та їх види. 2. Зовнішні та внутрішні загрози національній безпеці. 3. Оцінка загроз та її мета.
	Тема 1.3. Загрози національній безпеці	Самостійна робота / 10 год.	1. Стійкість, вразливість держави та суспільства до загроз. 2. «Внутрішнє» та «зовнішнє» балансування як модель реагування держави на зовнішні загрози.
	Тема 1.4. Керівництво та координація у сферах національної безпеки та оборони України	Лекційне заняття / 2 год Самостійна робота / 10 год.	1. Підсфери національної безпеки України. 2. Керівництво та координація у сферах національної безпеки та оборони України. 3. Загальна характеристика сектору безпеки та оборони, його склад. 4. Національні інтереси України.
Змістовний модуль 2. Інструменти та технології національної безпеки			
2	Тема 2.1. Планування в сфері національної безпеки	Лекційне заняття / 2 год Самостійна робота / 10 год.	1. Планування в сфері національної безпеки, його роль та значення. 2. Стратегія національної безпеки України 3. Інші стратегічні документи у сфері національної безпеки та оборони України. 4. Стратегічні документи у сфері національної безпеки окремих іноземних держав.
	Тема 2.2.	Лекційне заняття / 2 год	1. Поняття демократичного цивільного контролю за сектором безпеки та оборони: предмет та суб'єкти контролю.

	Демократичний цивільний контроль за сектором безпеки та оборони.	Практичне заняття / 2 год Самостійна робота / 5 год	2. Принципи демократичного цивільного контролю за сектором безпеки та оборони. 3. Система та види контролю за сектором безпеки та оборони
	Тема 2.3. Державна безпека України	Лекційне заняття / 2 год Семінарське заняття / 2 год Самостійна робота / 5 год.	1. Сутність і місце державної безпеки як підсфери національної безпеки. 2. Захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності і демократичного конституційного ладу та інших життєво важливих національних інтересів від реальних і потенційних загроз невоєнного характеру (державна безпека України). 3. Завдання, функції та повноваження державних органів у підсфері державної безпеки.
	Тема 2.4. Кібербезпека	Самостійна робота / 5 год	1. Поняття кібербезпеки як підсфери національної безпеки. 2. Стратегія кібербезпеки України. 3. Національна система забезпечення кібербезпеки. Завдання, функції та повноваження державних органів у підсфері кібербезпеки. Урядова команда реагування на комп'ютерні надзвичайні події України CERT-UA
	Підготовка до заліку	Самостійна робота / 5 год	
		Залік / 2	

2. Перелік питань для підсумкового контролю (залік)

1. Поняття національної безпеки держави, її предмет, суб'єкти і об'єкти.
2. Принципи і правова основа національної безпеки.
3. Поняття міжнародної безпеки. Регіональна безпека.
4. Поняття «failed states» (держави, що не відбулись), їх ознаки та причини становлення.
- Виклики, пов'язані з цим для суміжних держав та міжнародної безпеки.
5. Теорія «балансу сил».
6. Полярність у міжнародних відносинах: однополярність, біполярність, багатополярність (мультиполярність).
7. Інструменти сили держав. «Жорстка» та «м'яка» сила.
8. Поняття загроз національній безпеці. Відмінність поняття «загроза», «виклик» та «вразливість».
9. Зовнішні та внутрішні загрози національній безпеці.
10. Мета проведення оцінки загроз.
11. Фактори вразливості держави та суспільства до загроз.
12. «Внутрішнє» та «зовнішнє» балансування як модель реагування держави на зовнішні загрози.
13. Підсфери національної безпеки України.
14. Керівництво в сферах національної безпеки та оборони України.
15. Координація в сферах національної безпеки та оборони України. Завдання, склад і повноваження Ради національної безпеки і оборони України.
16. Склад сектору безпеки і оборони України.

17. Завдання і повноваження Міністерства оборони України, Збройних Сил України та Державної спеціальної служби транспорту у сферах національної безпеки та оборони України.
18. Завдання і повноваження Міністерства внутрішніх справ України у сферах національної безпеки та оборони України.
19. Завдання і повноваження Служби безпеки України у сферах національної безпеки та оборони України.
20. Завдання і повноваження розвідувальних органів України у сферах національної безпеки та оборони України.
21. Завдання і повноваження Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України у сферах національної безпеки та оборони України.
22. Поняття національних інтересів України.
23. Мета, принципи і види планування у сферах національної безпеки і оборони.
24. Стратегічні документи у сфері національної безпеки та оборони України.
25. Стратегія національної безпеки України, порядок її розробки, затвердження та оприлюднення. Структура (зміст) стратегії національної безпеки.
26. Основні напрями державної політики національної безпеки України, пріоритети національних інтересів України та забезпечення національної безпеки, визначені у Стратегії національної безпеки України.
27. Поточні та прогнозовані загрози національній безпеці та національним інтересам України з урахуванням зовнішньополітичних та внутрішніх умов, визначені у Стратегії національної безпеки України.
28. Основні напрями зовнішньополітичної та внутрішньополітичної діяльності держави для забезпечення її національних інтересів і безпеки, визначені у Стратегії національної безпеки України.
29. Мета і порядок проведення комплексного огляду сектору безпеки і оборони.
30. Мета та значення розвідувальної діяльності для захисту від зовнішніх загроз.
31. Розвідувальні органи України: система, сфери діяльності, повноваження.
32. Національна розвідувальна програма.
33. Система демократичного цивільного контролю за сферами національної безпеки і оборони.
34. Контроль у сферах національної безпеки і оборони, що здійснюється Президентом України та Радою національної безпеки і оборони України.
35. Контроль у сферах національної безпеки і оборони, що здійснюється Верховною Радою України.
36. Контроль у сферах національної безпеки і оборони, що здійснюється Кабінетом Міністрів України.
37. Контроль у сферах національної безпеки і оборони, що здійснюється місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.
38. Форми громадського контролю у сферах національної безпеки і оборони.
39. Поняття воєнної безпеки України як підсфери національної безпеки
40. Стратегія воєнної безпеки: її мета, порядок розробки та затвердження, структура (зміст).
41. Підготовка держави до можливого воєнного конфлікту, а також до застосування воєнної сили для захисту державного суверенітету, територіальної цілісності, інших життєво важливих національних інтересів України.

42. Стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу України, її основна мета, цілі та напрями реалізації
43. Поняття державної безпеки, її місце у сфері національної безпеки.
44. Завдання, функції та повноваження державних органів у підсфері державної безпеки.
45. Поняття громадської безпеки та громадського порядку.
46. Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України.
47. Завдання, функції та повноваження Міністерства внутрішніх справ та підвідомчих йому центральних органів виконавчої влади, місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у підсфері громадської безпеки.
48. Сутність і місце екологічної безпеки як підсфери національної безпеки. Органи влади, відповідальні за забезпечення економічної безпеки.
49. Поняття економічної безпеки як підсфери національної безпеки. Органи влади, відповідальні за забезпечення економічної безпеки.
50. Поняття кібербезпеки як підсфери національної безпеки. Об'єкти кібербезпеки та кіберзахисту.
51. Суб'єкти забезпечення кібербезпеки. Координація діяльності у підсфері кібербезпеки.
52. Національна система кібербезпеки. Основні суб'єкти національної системи кібербезпеки та їх завдання.
53. Стратегія кібербезпеки України. Загрози кібербезпеці. Пріоритети та напрями забезпечення кібербезпеки України.
54. Поняття інформаційної безпеки як підсфери національної безпеки.
55. Стратегічні документи у підсфері інформаційної безпеки.
56. Завдання, функції та повноваження державних органів у підсфері інформаційної безпеки.
57. Доктрина інформаційної безпеки України: її мета, принципи, структура.
58. Національні інтереси України в інформаційній сфері. Актуальні загрози національним інтересам та національній безпеці України в інформаційній сфері (відповідно до Доктрини інформаційної безпеки України).
59. Причини виникнення збройних конфліктів та їх види.
60. Характер сучасних збройних конфліктів
61. Запобігання виникненню збройних конфліктів.
62. Поняття, елементи та мета колективної безпеки.
63. Системи колективної безпеки
64. Основні документи, якими регламентується співпраця Україна-НАТО, їх зміст.
65. Статус України як члена Програми розширених можливостей НАТО.
66. Цивільний вимір діяльності НАТО в Україні.
67. Завдання Організації договору про колективну безпеку, її структура.
68. Взаємодія Організації договору про колективну безпеку з іншими міжнародними організаціями.
69. Організація з безпеки та співробітництва в Європі: мета її створення, завдання, структура, членство. Україна та ОБСЄ.
70. Стратегічні документи РФ у сфері національної безпеки

7. Методи контролю та критерії оцінювання

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота				Підсумковий тест (залік)	Сума
ЗМ1			ЗМ2	25	100
T1.1	T1.2	T1.3. – T1.4	T2.1 – T4.		
5	10	20 (по 10 б. за тему)	40 (по 10 б. за тему)		

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	За національною шкалою		За шкалою ECTS
	Для екзамена	Для заліка	
90-100	Відмінно / Excellent	Зараховано	A (відмінно)
85-89	Добре / Good		B (добре)
75-84			C (добре)
65-74	Задовільно / Satisfactory		D (задовільно)
60-64			E (достатньо)
35-59	Незадовільно / Fail	Незараховано	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34			F (незадовільно з обов'язковим повторним вивчення дисципліни)

8. Рекомендована література

Базові

1. Overview of the Armed Conflict in eastern Ukraine – a Context and Conflict Analysis: analytical report / Vadym Chernysh, Viktoriia Voronina. – Kyiv, 2020. – 164 pages. Режим доступу:

https://censs.org/wp-content/uploads/2021/05/FBA_CENSS-Report_ENG_11_print.pdf.

2. Власюк О. С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики: Вибр. наук. праці / О. С. Власюк. – К.: НІСД, 2016. – 528 с.

3. Глобальна та національна безпека: підручник / авт. кол. :В.І. Абрамов, Г.П. Ситник, В.Ф. Смолянчук та ін. / за заг. ред. Г.П.Ситника. – Київ : НАДУ, 2016. – 784 с.

4. Огляд поточної ситуації збройного конфлікту на сході України та контекст окремих його проявів і наслідків: аналітичний звіт / Вадим Черниш, Вікторія Вороніна. – К., 2020. – 172 с. Режим доступу:

https://censs.org/wp-content/uploads/2021/05/FBA_CENSSReport_UKR_11_print.pdf

5. Ситник Г.П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади): Підручник К.: НАДУ, 2012. – 544 с.

6. Смолянчук В.Ф. Системні засади національної безпеки України //Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». – 2018. – № 2 (37). –С.107-126.

7. Форсайт розвитку оборонно-промислового комплексу України на часовому горизонті 2021–2030 роки / наук. керівник проєкту акад. НАН України М. З. Згуровський // Національний технічний університет України «Київський політехнічний

інститут імені Ігоря Сікорського»; Світовий центр даних з геоінформатики та сталого розвитку; Інститут передових оборонних технологій КПІ ім. Ігоря Сікорського; Інформаційно-аналітичний центр КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. – 148 с. Режим доступу: http://wdc.org.ua/sites/default/files/KPI-WDC-IADT_FORESIGHT-2021-UA.pdf

8. Черниш В., Махадеван П. Інформаційний вимір гібридної війни // Вісник НТУ КПІ. Політологія. Соціологія. Право. – 2017. – Випуск 1/2 (33/34). Режим доступу: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/25045/1/VPSP2017-1-2_9-21.pdf.

9. Черниш В.О. Розумна сила проти гібридних загроз // Q.E.D. – 2019. – Випуск 1. – С. 4-7. Режим доступу: <https://censs.org/wpcontent/uploads/manager/QED%20B5%20UA%20ENG%2005%2009.pdf>.

10. Черниш В.О. Російська військова міць – чи можливе стримування. 2020. Інтерфакс Україна. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://ua.interfax.com.ua/news/blog/703202.html>

Нормативно-правові джерела (обов'язкові)

1. Договір о создании Союзного государства (Россия и Беларусь). Від 08.12.1999. – Режим доступу: <https://soyuz.by/dogovor-o-sozdanii-soyuznogo-gosudarstva> .

2. Закон України «Про боротьбу з тероризмом» від 20.03.2003 № 638-IV. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text> .

3. Закон України «Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України» від 23.02.2006 № 3475-IV. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3475-15> .

4. Закон України «Про державну таємницю» від 21.01.1994 № 3855-XII. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>.

5. Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 № 2939-VI. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/про%20доступ%20до%20публічної%20інформації>

6. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 01.07.2010 № 2411-VI. . – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text> .

7. Закон України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» від 05.07.1994 № 80/94-ВР. – Режим доступу: [http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80/94- %D0%B2%D1%80](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80) .

8. Закон України «Про захист персональних даних» від 01.06.2010 № 2297-VI. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2297-17> .

9. Закон України «Про Збройні Сили України» від 06.12.1991 № 1934-XII. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text> .

10. Закон України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 № 393/96-ВР. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80> .

11. Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 № 2657-XII. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> .

12. Закон України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 № 2469-VIII. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> .
13. Закон України «Про національну програму інформатизації» від 04.02.1998 № 74/98-ВР. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/98-%D0%B2%D1%80>.
14. Закон України «Про оборону України» від 06.12.1991 № 1932-XII. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text> .
15. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28.02.2019 № 2697-VIII. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>.
16. Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України», від 05.10.2017. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19> .
17. Закон України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях» від 18.01.2018 № 2268-VIII. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2268-19#Text> .
18. Закон України «Про правовий режим воєнного стану», від 12.05.2015. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> .
19. Закон України «Про Раду національної безпеки і оборони України». – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-%D0%B2%D1%80#Text> .
20. Закон України «Про розвідку» від 17.09.2020 №912-IX. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/912-20#Text> .
21. Закон України «Про Службу безпеки України» від 22.03.1992 №2229-XII. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text> .
22. Положення про Міністерство внутрішніх справ. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-%D0%BF#Text> .
23. Положення про Міністерство оборони України, затверджене постановою КМУ від 26 листопада 2014 р. № 671. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671-2014-%D0%BF#Text> .
24. Порядок проведення огляду громадської безпеки та цивільного захисту Міністерством внутрішніх справ, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 22 травня 2019 р. № 507. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/507-2019-%D0%BF#Text>
25. Стратегічний оборонний бюлетень України, введений в дію Указом Президента України Указом Президента України від 17 вересня 2021 року №473/2021. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/4732021-40121> .
26. Стратегія біобезпеки та біологічного захисту, затверджена Указом Президента України від 17 грудня 2021 року № 668/2021. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/668/2021#Text> .

27. Стратегія воєнної безпеки України, затверджена Указом Президента України від 25 березня 2021 року № 121/2021. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#n8> .
28. Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2021 р. № 1363-р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1363-2021-%D1%80#Text> .
29. Стратегія економічної безпеки України на період до 2025 року, затверджена Указом Президента України від 11.08.2021 №347/2021. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/3472021-39613> .
30. Стратегія енергетичної безпеки, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 4 серпня 2021 р. № 907-р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/907-2021-%D1%80#n10> .
31. Стратегія зовнішньополітичної діяльності України, затверджена Указом Президента України від 27 серпня 2021 року №448/2021. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017> .
32. Стратегія інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 687-р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-2019-%D1%80#Text> .
33. Стратегія інформаційної безпеки, затверджена Указом Президента України від 28 грудня 2021 року № 685/2021. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685/2021#Text> .
34. Стратегія кібербезпеки України: Безпечний кіберпростір – запорука успішного розвитку країни, затверджена Указом Президента України від 26 серпня 2021 року № 447/2021. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/4472021-40013> .
35. Стратегія людського розвитку, затверджена Указом Президента України від 2 червня 2021 року № 225/2021. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/225/2021#n2> .
36. Стратегія національної безпеки України, введена в дію Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> .
37. Стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу України на період до 2028 року, введена в дію Указом Президента України від 20 серпня 2021 року № 372/2021. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/3722021-39733> .

Допоміжні

1. BBC News Україна. ОДКБ: що це за організація і чому там домінує Росія, 2022. – Режим доступу: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-59897518>
2. Congressional Research Service. Russia's Nuclear Weapons: Doctrine, Forces, and Modernization, 2022. – Режим доступу: <https://crsreports.congress.gov/product/details?prodcode=R45861>
3. Efraim Inbar. Israel's National Security: Issues and Challenges Since the Yom Kippur War /Routledge, 2007.

4. Elizabeth Buchanan. Russia's 2021 National Security Strategy: Cool Change Forecasted for the Polar Regions / RUSI, 2021. – Режим доступу: <https://rusi.org/explore-ourresearch/publications/commentary/russias-2021-national-security-strategy-cool-change-forecasted-polar-regions>
5. Gaye Christoffersen. Russian Thinking about CSTO Peacekeeping: Central Asia, China, and the Ukraine War / The Asan Forum, 2022. – Режим доступу: <https://theasanforum.org/russianthinking-about-csto-peacekeeping-central-asia-china-and-the-ukraine-war/>
6. Julian Cooper. Russia's updated National Security Strategy / Russian Studies Series 2/21, 2021. – Режим доступу: <https://www.ndc.nato.int/research/research.php?icode=704>
7. Lydia Wachs. The Role of Nuclear Weapons in Russia's Strategic Deterrence. Implications for European security and nuclear arms control / Stiftung Wissenschaft und Politik, 2022. – Режим доступу: <https://www.swp-berlin.org/en/publication/the-role-of-nuclear-weapons-in-russiasstrategic-deterrence>
8. Mehmet Çağatay Güler, Anna Shakirova. Deciphering Russia's 2021 National security strategy document / SETA, Perspective, 2021. – Режим доступу: <https://www.setav.org/en/perspectivedeciphering-russias-2021-national-security-strategy-document/>
9. Richard J. Samuels. Encyclopedia of United States National Security (2 vol.) / SAGE Publications, Inc, 2006.
10. Russia's Perception Warfare | Militaire Spectator. – Режим доступу: <https://militairespectator.nl/artikelen/russias-perception-warfare>
11. Ruth Deyermond. The Collective Security Treaty Organization / Routledge Handbook of Russian Foreign Policy, 2018. – Режим доступу: <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781315536934-32/collective-security-treaty-organization-ruth-deyermond>
12. The Economist. What is the Collective Security Treaty Organisation?, 2022. – Режим доступу: <https://www.economist.com/the-economist-explains/2022/01/06/what-is-the-collective-security-treaty-organisation>
13. Аналітична доповідь до щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України». – К.: НіСД. – 2021. – 143. – Режим доступу: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-12/analitichna_dopovid_do_poslannya_prezidenta_do_vr_ukraini_2021-1.pdf
14. Аналітична доповідь до щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України». – К.: НіСД. – 2022. – 135. – Режим доступу: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-12/ad-nisd-do-poslannya-prezidentaukraini-2022.pdf>
15. Ананьїн, В. О. Національна безпека держави в сучасних умовах : монографія / В.О. Ананьїн, О.В. Ананьїн, В.В. Горлинський, О.О. Пучков [та 2 інших] ; за загальною редакцією В.О.Ананьїна ; Інститут спеціального зв'язку та захисту інформації Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського". - Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. - 345 сторінок.

16. Антонов В. О. Конституційно-правові засади національної безпеки України: монографія / В.О. Антонов; наук. ред. Ю.С. Шемшученко. Київ: ТАЛКОМ, 2017. - 576 с.
17. Архипова Є.О. Інформаційна безпека: соціально-філософський вимір: автореф. дис. ... канд.філос. Наук : 09.00.03 / Архипова Євгенія Олександрівна; Нац. техн. ун-т України "Київ.політехн. ін-т". – К., 2012. – 16 с.
18. Архипова Є.О. Синергетичний вектор дослідження безпеки в сучасному суспільстві / Є.О.Архипова // Вісник Національного технічного університету України „КПІ”. Філософія.Психологія. Педагогіка. – 2014. – 1 (40)/2014 – С.3-9. – Режим доступу: <http://journalphipsyped.kpi.ua/article/view/28286> .
19. Біла книга спеціальних інформаційних операцій проти України: 2014-2018. – Режим доступу: https://mip.gov.ua/files/pdf/white_book_2018_mip.pdf.
20. Горбулін В.П., Даник Ю.Г. Національна безпека України: фокус пріоритетів в умовах пандемії // Вісн. НАН України. – 2020. – № 5. – С. 3-18.
21. Д-р Джеймі Ши. Серія лекцій для НАТО, присвячених новим викликам безпеці (стенограма, аудіо, відео - переклад українською мовою). – Режим доступу: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/news_59989.htm .
22. Качинський А.Б., Молоченко Д.Р. Індикатор могутності держави — важливий інструмент системного аналізу та стратегічного планування у сфері національної безпеки. // Системні дослідження та інформаційні технології. – 2016. – № 1. – С.17-25.
23. Національна безпека і оборона України : правове забезпечення : навчально-довідковий посібник / упорядники : М.Г. Вербенський [та ін.] ; Міністерство внутрішніх справ України, Державний науково-дослідний інститут. - Київ : ДНДІ МВС України ; 2016. Харків : Мачулін, -777 с.
24. Національна стратегія кібербезпеки Швеції // Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.government.se/legal-documents/2017/11/skr.-201617213/>.
25. Основи стратегічного планування національної безпеки : навчальний посібник / Г.П. Ситник, М.Г. Орел ; Міністерство освіти і науки України, Київський національний університет імені Тараса Шевченка. - Київ : Видавець Кравченко Я. О., 2021. - 223 сторінки.
26. Попова С.М., Попова Л.М. Основні складові національної безпеки України // Наше право. – 2013. – № 13. – С. 54-60.
27. Сатановский С. Саммит ОДКБ: организация теряет значение при слабеющей РФ? / DeutscheWelle, 2022. – Режим доступу: <https://www.dw.com/ru/sammit-odkb-organizacija-teret-znachenie-na-fone-slabeyushchey-rossii/a-63845144>
28. Стратегія національної безпеки Нідерландів // Електронний ресурс. – Режим доступу: https://english.nctv.nl/binaries/nctv-n/documents/publications/2019/09/19/national-securitystrategy/National+Security+Strategy_2019.pdf .
29. Стратегія національної безпеки Сполучених Штатів Америки (US NATIONAL SECURITY STRATEGY) // Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.whitehouse.gov/wpcontent/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf>

30. Сухонос, В. В. Державний механізм забезпечення національної безпеки: інституціонально-правова та технологічна парадигми : монографія / В.В. Сухонос, В.В. Сухонос. - Суми : Університетська книга, 2019. - 286 сторінки : фотографії.
31. Теоретичні основи національної безпеки України : навч. посіб. / О. Дзьобань, О. Соснін. - К. : Освіта України, 2009. - 384 с.
32. Урядова стратегія кібербезпеки Великої Британії на 2022-2030 роки (Government CyberSecurity Strategy: Building a cyber resilient public sector. – Режим доступу: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1049825/government-cyber-security-strategy.pdf
33. Центр протидії дезінформації при РНБО України. Перспективи розпаду ОДКБ, 2022. – Режим доступу: <https://cpd.gov.ua/main/perspektyvy-rozpadu-odkb/>
34. Черниш В.О. Адміністративно-правове забезпечення контролю за діяльністю розвідувальних органів України [Текст] : автореф. дис. ... канд.юрид. наук : 12.00.07 / Черниш Вадим Олегович ; Держ. НДІ М-ва внутр. справ України. - Київ, 2016. - 21 с.
35. Шевченко М. М. Функції та завдання системи забезпечення національної безпеки України в сучасних умовах // Науково-інформаційний вісник Академії національної безпеки. — 2014. — № 3–4. — С. 14–24. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nivanb_2014_3-4 .
36. Шляхи удосконалення системи державного управління забезпеченням національної безпеки України : навч. посіб. : у 2 ч. Ч. 2 / авт. кол. : Г. П. Ситник, В. І. Абрамов, В. А. Мандрагеля та ін. ; за заг. ред. Г. П. Ситник. - К. : НАДУ, 2012. – 44 с.

Інформаційні ресурси

1. Fragile State Index. URL: <https://fragilestatesindex.org/> .
2. Uppsala Conflict Data Program. URL: <https://ucdp.uu.se/> .
3. Україна – НАТО. URL: <https://ukraine-nato.mfa.gov.ua/> .
4. Центр безпекових досліджень «СЕНСС». Аналітика <https://censs.org/category/analytic/>

Інформація про інші основні та додаткові матеріали або посилання на матеріали чи ресурси, потрібні для вивчення навчальної дисципліни, можуть також додатково повідомлятися/надаватися студентам під час лекційних та семінарських занять за ініціативою викладача чи на запит студентів.